

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **JUDr. L. R., správce konkursní podstaty úpadce R., a. s.**, proti žalovanému **Finančnímu ředitelství v Ostravě**, se sídlem Ostrava, Na Jízdárně 3, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. prosince 2004, č. j. 22 Ca 387/2003 – 40,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. prosince 2004, č. j. 22 Ca 387/2003-40 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností brojí správce konkursní podstaty - žalobce jako stěžovatel proti rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě shora označenému, jímž byly zamítnuty žaloby, kterými se žalobce domáhal přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 8. 2003, č. j. 3038/120/2003 (zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí o odvolání Finančního úřadu ve Fulneku ze dne 7. 11. 2002, č. j. 48619/02/375930/1541 ve znění rozhodnutí o opravě daňového rozhodnutí ze dne 10. 3. 2003, č. j. 12799/03/375930/1541, jímž bylo částečně vyhověno odvolání žalobce a byl změněn dodatečný výměr na daňovou ztrátu z příjmů právnických osob za rok 1998 Finančního úřadu ve Fulneku ze dne 16. 7. 2002, č. j. 33298/02/375920/1146. Dále se žalobce domáhal přezkumu rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 8. 2003, č. j. 3039/130/2003, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí o odvolání Finančního úřadu ve Fulneku ze dne 7. 11. 2002,

č. j. 48837/02/375930/1227 ve znění opravného rozhodnutí zřejmých omylů a nesprávností ze dne 4. 8. 2003, č. j. 36531/03/375930/1227, kterým bylo částečně vyhověno odvolání žalobce a byl změněn dodatečný platební výměr Finančního úřadu ve Fulneku ze dne 16. 7. 2002, č. j. 33287/02/375920/1146, ve znění rozhodnutí o opravě zřejmých omylů a nesprávností ze dne 4. 8. 2003, č. j. 37539/03/375920/5710, jímž správní orgán 1. stupně dodatečně vyměřil žalobci daň z přidané hodnoty za zdaňovací období listopad 1998. Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 11. 2004 tento soud spojil žaloby ke společnému projednání. Krajský soud v Ostravě napadeným rozhodnutím žaloby zamítl jako nedůvodné a mimo jiné v odůvodnění uvedl, že se žalobce k jednání bez důvodné a včasné omluvy nedostavil, přestože byl řádně předvolán, soud proto věc projednal a rozhodl v jeho nepřítomnosti (srov. § 49 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“). Soud dále uvedl, že podáním ze dne 1. 12. 2004 žalobce oznámil soudu, že na majetek žalobce byl prohlášen konkurs, proto dle jeho názoru došlo k přerušení řízení, ve kterém lze pokračovat pouze na návrh správce konkursní podstaty. Krajský soud se proto nejprve zabýval otázkou, jaký vliv má prohlášení konkursu na majetek žalobce na základě usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 4. 2004, č. j. 44K 1/2004-153, na řízení o žalobách proti napadeným rozhodnutím žalovaného. Podle § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZKV) se prohlášením konkursu přerušují řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, ledaže jde o trestní řízení (v němž však nelze rozhodnout o náhradě škody), o řízení o výživném nezletilých dětí, o řízení o výkon rozhodnutí; s výjimkou řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit do konkursu (§ 20 ZKV), lze v řízení pokračovat na návrh správce konkursní podstaty, popř. ostatních účastníků řízení a správce se stává účastníkem řízení místo úpadce. Podle názoru krajského soudu nelze v daném případě § 14 odst. 1 písm. c) ZKV aplikovat, neboť pro daňové řízení platí speciální úprava obsažená v § 40 odst. 11 zákona č. 337/11992 Sb., o správě daní a poplatků (dále jen ZSDP), podle kterého se daňové řízení prohlášením konkursu nepřerušuje. Vzhledem k tomu, že soud v rámci správního soudnictví nerozhoduje o žádných samostatných nárocích, které by se týkaly majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které by měly být uspokojeny z tohoto majetku, ale pouze přezkoumává zákonnost již pravomocného rozhodnutí vydaného v daňovém řízení, je nutno § 40 odst. 11 ZSDP analogicky použít rovněž na řízení o žalobách proti rozhodnutím vydaným příslušnými orgány správy daní v daňovém řízení. Krajský soud proto vyhodnotil námitku žalobce týkající se přerušení řízení jako nedůvodnou. V ostatní části odůvodnění napadeného rozhodnutí se krajský soud zabýval věcnou stránkou přezkumu rozhodnutí žalovaného.

Proti citovanému rozsudku podal stěžovatel kasační stížnost, a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Stěžovatel tvrdí, že usnesením krajského soudu v Brně, č. j. 44 K 1/2004 ze dne 6. 4. 2004 byl na majetek R., a. s., prohlášen konkurs. Tímto nastal účinek podle § 14 odst. 1 ZKV, tedy že prohlášením konkursu se přerušují řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku. Stěžovatel poukazuje na skutečnost, že úpadce, kterému bylo jako jedinému doručeno předvolání na jednání dne 8. prosince 2004, sdělil soudu tuto okolnost. Krajský soud v Ostravě přesto ve věci rozhodl, neboť jak uvádí v odůvodnění, nelze dle názoru soudu v daném případě § 14 odst. 1 písm. c) ZKV aplikovat, neboť zde platí speciální úprava obsažená v § 40 odst. 11 ZSDP, podle kterého se daňové řízení prohlášením konkursu nepřerušuje. Stěžovatel má zato, že tento výklad právní otázky Krajským soudem v Ostravě je nesprávný. Především Krajský soud v Ostravě postupoval v řízení o žalobě podle soudního řádu správního, nikoliv podle zákona o správě daní a poplatků. Soudní řád správní nemá žádné speciální ustanovení vzhledem k zákonu o konkursu a vyrovnání, stěžovatel tedy trvá

na názoru, že řízení mělo být přerušeno. Dále považuje stěžovatel za zřejmé, že výsledek tohoto řízení, zejména pokud se jedná o řízení, týkající se daně z přidané hodnoty, se týká nároku, který má být uspokojen z majetku, patřícího do konkursní podstaty, neboť úpadcem tento nárok doposud uspokojen nebyl. Je tedy zřejmé, že účastníkem řízení namísto úpadce se měl stát správce konkursní podstaty. Ten však nebyl k jednání ani předvolán, předvolání k jednání, na němž bylo rozhodnuto, bylo doručeno pouze úpadci. Tím byla účastníku řízení odňata možnost před soudem jednat, když Krajský soud v Ostravě po zjištění, že úpadce je v konkursu, namísto aby jednání odročil a řádně předvolal účastníky řízení, rozhodl ve věci samé.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalovaný odkázal na své stanovisko k žalobě a své rozhodnutí.

V souladu s ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné /ust. § 103 odst. 1 písm. c) cit. zák./ nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné /ust. § 103 odst. 1 písm. d) cit. zák./, jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě v mezích důvodů uplatněných ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Tvrzená nezákonnost, spočívající v nesprávném právním posouzení věci soudem v předcházejícím řízení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, popř. je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

Důvodem pro podání kasační stížnosti z dalšího důvodu, a to podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. je nepřezkoumatelnost, spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Krajský soud v Ostravě dovodil prostřednictvím analogie použití § 40 odst. 11 ZSDP na řízení o žalobách proti rozhodnutím vydaným orgány správy daní v daňovém řízení, jež upřednostnil před aplikací § 14 odst. 1 písm. c) ZKV. Nejvyšší správní soud z obsahu soudního spisu zjistil, že žalobce R., a. s., podal žalobu proti rozhodnutí Finančního úřadu ve Fulneku, č. j. 48619/02/375930/1541 ze dne 10. 3. 2003 a rozhodnutí žalovaného č. j. 3038/120/2003 ze dne 19. 8. 2003, a to dne 3. 10. 2003, Krajskému soudu v Ostravě došlo dne 9. 10. 2003, spis tohoto soudu je veden pod sp. zn. 22 Ca 387/2003. Žalobce R., a. s., podal rovněž žalobu proti rozhodnutí Finančního úřadu ve Fulneku č. j. 33287/02/375920/1146 ze dne 16. 7. 2002 a rozhodnutí žalovaného č. j. 3039/130/2003 ze dne 27. 8. 2003, a to dne 3. 10. 2003, došlé Krajskému soudu v Ostravě dne 9. 10. 2003, spis u krajského soudu veden pod č. j. 22 Ca 388/2003. Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. listopadu 2004 byly shora označené žaloby spojeny ke společnému projednání s tím, že nadále budou vedeny pod sp. zn. 22 Ca 387/2003. Na č. l. 32 soudního spisu je založen pokyn kanceláři k zaslání předvolání účastníků k jednání ve věci ze dne

12. 11. 2004 na den 8. prosince 2004, předvolání zasláno žalobci R., a. s., na adresu F., N. č. 335, doručenka připojena. Sdělením žalobce R., a. s., ze dne 1. 12. 2004, doručeným dne 2. 12. 2004 Krajskému soudu v Ostravě, oznámil žalobce R., a. s., že na majetek R., a. s., byl prohlášen usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 7. 4. 2004, č. j. 44 K 1/2004, konkurs. Podle § 14 odst. 1 písm. e) ZKV mělo být tedy řízení o nárocích, týkající se majetku patřící do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, přerušeno a lze v něm pokračovat pouze na návrh správce konkursní podstaty. Usnesení Krajského soudu v Brně o prohlášení konkursu na žalobce R., a. s., je přiloženo na č.l. 34, je tedy patrné, že správcem konkursní podstaty byl ustaven JUDr. L. R., advokát, B., S. n. 14. Ze spisu dále plyne, že jednání před soudem se konalo dne 8. 12. 2004, za žalobce se nedostavil nikdo, proto soud prohlásil usnesení, že bude jednáno v nepřítomnosti žalobcem, který se bez důvodné a včasné omluvy nedostavil. Poté vyhlásila předsedkyně senátu s podstatným odůvodněním a poučením o opravném prostředku rozsudek ve znění napadeného rozhodnutí. Kasační stížností napadené rozhodnutí bylo doručeno dne 3. 3. 2005 žalobci R., a. s., na adresu pro doručování ve F. (převzala účetní).

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval formální stránkou kasační stížnosti a došel k závěru, že tato je přípustná, je podána včas, oprávněnou osobou (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je z ní patrné, čeho se stěžovatel – správce konkursní podstaty domáhá. Proto Nejvyšší správní soud zaslal žalovanému kasační stížnost k vyjádření a dále se zabýval kasační námitkou ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., tedy zda trpí napadené rozhodnutí jinou vadou řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Dle § 14 odst. 1 písm. a) ZKV, ve znění platném v době rozhodování krajského soudu, má prohlášení konkursu mimo jiné tyto účinky: oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu; c) řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, se přerušují, ledaže jde o trestní řízení (v němž však nelze rozhodnout o náhradě škody), o řízení o výživném nezletilých dětí, o řízení o výkon rozhodnutí; s výjimkou řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20), lze v řízení pokračovat na návrh správce, popřípadě ostatních účastníků řízení a správce se stává účastníkem řízení místo úpadce.

Dle § 14a odst. 1 ZKV prohlášením konkursu přechází na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které podle zákona a jiných právních předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do podstaty. Správce je zejména oprávněn a povinen vykonávat akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do konkursní podstaty, rozhodovat o obchodním tajemství a jiné povinnosti mlčenlivosti, vykonávat práva a plnit povinnosti zaměstnavatele, rozhodovat o obchodních záležitostech podniku, činit za úpadce právní úkony potřebné k provozování podniku včetně uzavírání smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, zajistit vedení účetnictví a plnění povinností podle předpisů o daních. Povinnosti uložené úpadci tímto zákonem tím nejsou dotčeny.

Z obecné charakteristiky postavení správce konkursní podstaty, kterou podal Nejvyšší soud ČR pod bodem XIX. Stanoviska R 52/98 vyplývá, že správce konkursní podstaty není účastníkem konkursního řízení, nýbrž má jako zvláštní procesní subjekt samostatné postavení

jak vůči úpadci, tak vůči konkursním věřitelům. Nelze jej proto považovat ani za zástupce konkursních věřitelů (i když vlastně svou činností jedná v jejich zájmu), ani za zástupce úpadce (ačkoliv na něj přešla téměř všechna úpadcova dispoziční oprávnění). Ve sporu, v němž správce vymáhá ve prospěch podstaty pohledávku úpadce, je žalobcem správce konkursní podstaty.

Účinky prohlášení konkursu uvedené v § 14 odst. 1 písm. a) ZKV znamenají, že na správce konkursní podstaty přechází dispoziční oprávnění nakládat s majetkem konkursní podstaty. V důsledku toho ovšem úpadce nepřestává být účastníkem hmotněprávních vztahů a na jeho místo nenastupuje správce konkursní podstaty; úpadce je i nadále např. věřitelem či dlužníkem pohledávek a vlastníkem majetku, nesmí s nimi však disponovat (u vlastnického práva mu zůstává tzv. holé vlastnictví – *nuda proprietas*). Co se týče majetku, jenž do podstaty nenáleží, nejsou úpadcovy dispozice omezeny vůbec. Smyslem omezení úpadcovy dispoziční volnosti je zabránit tomu, aby mohl konkursní věřitele poškozovat.

Daňové řízení se podle § 40 odst. 11 ZSDP prohlášením konkursu nepřerušuje. Smyslem této úpravy je zajistit správci daně možnost vyměřit daňovou pohledávku, vzniklou před prohlášením konkursu, kterou by posléze mohl do konkursu přihlásit. Na hmotněprávním postavení úpadce se nic nemění potud, že zůstává daňovým dlužníkem, a proto správce daně vyměřuje daň jemu, nikoliv správci konkursní podstaty. U daňového subjektu ovšem dochází k omezení jeho dispozičních oprávnění ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) ZKV, což se nutně promítne i v rovině procesní v daňovém řízení, do něhož vstupuje jako tzv. třetí osoba podle §7 odst. 2 písm. e) ZSDP správce konkursní podstaty. Jako projev omezení dispoziční volnosti úpadce přechází na správce konkursní podstaty v souladu s § 14a odst. 1 ZKV oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které mj. i podle daňových předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do podstaty. To platí jak pro výkon subjektivních práv a povinností hmotných, tak i procesních. Správce konkursní podstaty má proto v daňovém řízení stejná práva jako měl úpadce: pro souzenou věc je i významné to, že se správcem konkursní podstaty správce daně jedná v daňovém řízení, týkajícím se daňové povinnosti úpadce, a jemu také doručuje rozhodnutí. Důsledkem přechodu oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti v daňovém řízení je rovněž to, že odvolání proti platebnímu výměru je oprávněn podat správce konkursní podstaty a nikoliv úpadce.

V daném případě byl na majetek žalobce dne 7. 2. 2004 prohlášen konkurs, a proto tímto dnem přešla oprávnění vykonávat uvedená práva a povinnosti úpadce (žalobce) na správce konkursní podstaty.

Pochybení krajského soudu lze spatřovat v tom, že krajský soud jednal pouze s žalobcem R., a. s., tedy s úpadcem i v době, kdy již byl na žalobce R., a. s., prohlášen konkurs, nejpozději v době, kdy prokazatelně krajský soud této vědomosti nabyl upozorněním ze strany žalobce R., a. s., (sdělení na č. l. 33). Ve smyslu § 14a odst. 1 ZKV měl krajský soud považovat za účastníka řízení správce konkursní podstaty, jemuž měl doručit veškeré písemnosti, doručované úpadci.

Rovněž je třeba připomenout, že daňovým subjektem i po prohlášení konkursu zůstává původní poplatník. Mezi ta řízení, jež nejsou konkursním řízením dotčena, je však třeba počítat i řízení daňová, neboť podle ustanovení § 40 odst. 11 věta druhá ZSDP se ani tato řízení prohlášením konkursu nepřerušují. Posledně citované ustanovení tak tvoří *lex specialis*

k ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV, což v praxi znamená, že správce daně je oprávněn i po prohlášení konkursu na majetek úpadce (daňového dlužníka) provádět u tohoto daňového subjektu daňové řízení v celém rozsahu s jedinou výjimkou, kterou představuje vymáhání daňového nedoplatku podle § 73 a násl. daňového řádu.

Nejvyšší správní soud zastává názor, že příjemcem, tj. tím, kdo je bezprostředním adresátem jednotlivých úkonů správce daně, je po prohlášení konkursu správce konkursní podstaty, neboť podle ustanovení § 14a odst. 1 ZKV prohlášením konkursu přechází na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které podle zákona a jiných právních předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do podstaty, přičemž správce je *expresis verbis* oprávněn a povinen zajistit vedení účetnictví a plnění povinností podle předpisů o daních. Ačkoli zákon o konkursu a vyrovnání ani otázku doručování v případě, že na daňový subjekt je prohlášen konkurs, neřeší, z ustanovení § 17 odst. 7 až 10 ZSDP vyplývá, že písemnosti v daňovém řízení mají být doručovány vždy té osobě, která je za daňový subjekt v daňovém řízení oprávněna činit úkony (zástupce, opatrovník, daňový poradce apod.), přičemž podle odst. 11 téhož ustanovení doručení osobám uvedeným v odstavcích 7 až 10 platí jako doručení příjemci. Z rozsahu oprávnění stanovených ustanovením § 14a odst. 1 ZKV je zřejmé, že příjemcem písemností v daňovém řízení po prohlášení konkursu je namísto daňového subjektu (nyní již úpadce) správce konkursní podstaty.

Výše uvedené pochybení soudu má proto dle Nejvyššího správního soudu za následek nepřezkoumatelnost rozhodnutí, přičemž tato nepřezkoumatelnost spočívá v jiné vadě řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé /§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s./.

Z výše uvedeného Nejvyšší správní soud z důvodu ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. rozhodnutí krajského soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení (§ 110 s. ř. s.). V dalším řízení se krajský soud zaměří na nápravu vytýkaného pochybení. O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti krajský soud pojedná v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 12. dubna 2006

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu